

CYNGOR SIR YNYS MÔN <u>Templed Adroddiad Sgrwtini</u>	
Pwyllgor:	Pwyllgor Craffu Corfforaethol
Dyddiad:	20.10.2020
Pwnc:	Strategaeth Ataliol ac Ymyrraeth Gynnar Corfforaethol
Pwrpas yr Adroddiad:	I gyflwyno trosolwg o'r Strategaeth Ataliol ac Ymyrraeth Gynnar Corfforaethol arfaethedig ynghyd â'r amserlen ar gyfer gweithredu
Cadeirydd Sgrwtini:	Pawb
Aelod(au) Portfolio:	Cyng Aled Morris Jones
Pennaeth Gwasanaeth:	Fôn Roberts
Awdur yr Adroddiad: Rhif Ffôn: E-bost:	R. Arwel Jones – Prif Swyddog Datblygu Gwasanaethau Tai (01248) 752064 RArwel.Jones@ynysmon.gov.uk
Aelodau lleol:	Ddim yn berthnasol

1 – Argymhelliad/ion

Gofynnir i'r Pwyllgor Craffu Corfforaethol Gwaith argymell cymeradwyo i'r Pwyllgor Gwaith

- a. Y Strategaeth Ataliol ac Ymyrraeth Gynnar Corfforaethol
- b. Cynllun Gweithredu Arfaethedig

2 – Cyswllt efo Cynllun y Cyngor / Blaenoriaethau Corfforaethol Arall

Mae gan ymyrraethau ataliol a chynnar rôl allweddol i'w chwarae mewn lleihau'r galw ar wasanaethau statudol, gan leihau costau a sicrhau bod y mwyaf bregus yn derbyn ymyrraeth amserol ar gyfer diwallu eu hanghenion.

Bydd ein Strategaeth Ataliol ac Ymyrraeth Gynnar yn canolbwyntio ar ymagwedd draws Awdurdod fel sydd wedi ei amlinellu yn y Cynllun Gweithredu, ac yn cael ei weithredu ochr yn ochr a'n Cynllun Cyngor Corfforaethol, tra ydym yn gweithio'n barhaus tuag at gyrraedd ein 3 Amcan Corfforaethol, sef:

- Creu'r amodau fydd yn galluogi pawb i gyflawni eu potensial tymor hir
- Cefnogi oedolion a theuluoedd bregus a'u cadw'n ddiogel, yn iach ac mor annibynnol â phosibl
- Gweithio mewn partneriaeth gyda'n cymunedau i'w galluogi i ymdopi'n effeithiol â newid a datblygiadau wrth warchod ein hamgylchedd naturiol

Bydd y strategaeth a'r Cynllun Gweithredu yn ymgymryd â'r pum ffordd o weithio o fewn Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, trwy sicrhau y bydd ffocws yn flaenllaw ar:

- Gynaliadwyedd tymor hir
- Atal
- Cyfyn
- Cydweithio
- Cyfranogiad defnyddwyr gwasanaeth, rhanddeiliaid sy'n bartneriaid a dinasyddion

3 – Egwyddorion Fel Canllaw ar gyfer Sgrwtini

Er mwyn cymhorthi Aelodau wrth graffu'r pwnc:-

- 3.1** Effaith mae'r eitem yn ei chael ar unigolion a chymunedau **[ffocws ar y cwsmer/ dinesydd]**
- 3.2** Edrych ar effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd unrhyw newid arfaethedig – yn ariannol ac o ran ansawdd **[ffocws ar werth]**
- 3.3** Edrych ar unrhyw risgiau **[ffocws ar risg]**
- 3.4** Craffu'n cymryd rôl rheoli perfformiad neu warantu ansawdd **[ffocws ar berfformiad ac ansawdd]**
- 3.5** Edrych ar gynlluniau a chynigion o safbwynt:
- hirdymor
 - atal
 - integreiddio
 - cydweithio
 - cynnwys
- [ffocws ar lesiant]**

4 - Cwestiynau Sgrwtini Allweddol

- 4.1** Sut yr argymhellir hyrwyddo a datblygu ymagwedd lled Gyngor fydd yn cymryd perchnogaeth o'r agenda ataliol ac ymyrraeth gynnar? ;a
- 4.2** Sut bydd y Cyngor yn monitor symud oddi wrth modelau traddodiadol o ddarparu Gwasanaeth sy'n draddodiadol wedi gosod pwyslais ar Wasanaethau Cymdeithasol, Tai ac Addysg?
- 4.3** A oes yna unrhyw oblygiadau ariannol i'r Awdurdod Lleol? Os oes, sut yr argymhellir delio gyda hyn?

5 – Cefndir / Cyd-destun

Cyflwyniad

Mae Strategaeth Ataliol ac Ymyrraeth Gynnar Cyngor Sir Ynys Môn (gweler Atodiad 1) yn nodi gweledigaeth, uchelgais a datblygiad corfforaethol y Cyngor mewn perthynas â chomisiynu a darparu gwasanaeth a gweithgaredd yn uniongyrchol yn y maes hwn.

Dan arweiniad Llywodraeth Cymru, mae Awdurdodau Lleol ledled Cymru wedi gweithredu'n rhagweithiol yn ein gwasanaethau cyhoeddus, gan ganolbwyntio ar wella canlyniadau a datblygu asedau a gwytnwch pobl a chymunedau, trwy atal ac ymyrryd yn gynnar.

Mae diffinio gweithredu ataliol fel 'mabwysiadu dulliau sy'n ychwanegu at ymwneud defnyddwyr gwasanaeth a chymunedau i sicrhau gwell canlyniadau a chyfrannu'n sylweddol at wneud y defnydd gorau posibl o arian ac asedau eraill'. Mae gweithredu fel hyn yn helpu i ddileu dyblygu a gwastraff, gan leihau'n sylweddol alwadau o'r system yn y tymor hwy.

Ymhlith prif fuddion gweithredu'n ataliol mae adnabod a hyrwyddo ffactorau gwarchod a all atal canlyniadau negyddol yn gynnar, cefnogi pobl i wneud y gorau o'u potensial, a mwynhau gwell ansawdd bywyd. Mae gweithredu'n ataliol yn aml yn 'galluogi': arfogi unigolion a chymunedau gyda'r hyn sydd ei angen i lwyddo, yn hytrach na gorfodi ymyraethau arnynt. Mae gweithredu seiliedig ar asedau wedi hen ennill ei blwyf yn ardal Seiriol ac maent wedi llwyddo i feithrin hunanddibyniaeth a gwytnwch yn hytrach na dibyniaeth.

Mewn cymhariaeth, ystyrir 'ymyraethau cynnar' yn weithredoedd a all roi sylw i achosion sylfaenol problemau cymdeithasol, sydd yn aml yn gysylltiedig â'i gilydd ac wedi'u gwreiddio'n ddwfn. Fel hyn, byddir yn atal problemau cysylltiedig, lluosog rhag codi, gan helpu i atal cylchoedd amddifadedd sydd wedi hen wreiddio, a lleihau anghydraddoldeb. At ei gilydd, mae'n haws mynd i'r afael â phroblemau'n gynnar, cyn iddynt wreiddio'n ddwfn, a thrwy roi sylw iddynt, gallwn greu'r amodau ar gyfer cymdeithas fwy cyfartal fydd yn cael effaith gadarnhaol ar draws ystod o ganlyniadau.

Wrth weithredu yn y ddwy ffordd hyn hefyd, gellir sicrhau arbedion cost sylweddol i'r sector cyhoeddus trwy leihau'r angen am sawl ymyrraeth ddrud ac aciwt yn y tymor hir ac, felly, alluogi pobl a chymunedau i wireddu eu potensial, a thrwy hynny leihau dibyniaeth ar y wladwriaeth a Gwasanaethau Cyhoeddus yn gyffredinol

Llywodraethiant ac Atebolrwydd

Rheolwyr Rhaglen / Swyddogion Arweiniol a'u timau fydd yn parhau i weithredu'r Rhaglenni Ataliol / Ymyrryd yn Gynnar Penodol o ddydd i ddydd. Fodd bynnag, bydd gofyn i bob Rheolwr Rhaglen / Swyddog Arweiniol adrodd i'r Bwrdd Ataliol ac

Ymyrraeth Gynnar a gadeirir gan Gyfarwyddwr Dros Dro y Gwasanaethau Cymdeithasol, mewn perthynas â:

- Gwariant (gorwario / tanwario);
- Cynnydd yn erbyn targedau allweddol, fel y dangosir yn y Cynllun Gweithredu Corfforaethol Ataliol / Ymyrryd yn gynnar;
- Mesurau ar sail canlyniadau, lle bo hynny'n berthnasol;
- Caffael;
- Materion sy'n peri pryder / Arfer Da.

Yn dilyn hynny, bydd y Bwrdd Corfforaethol Ataliol / Ymyrryd yn Gynnar, trwy ei Gadeirydd (Cyfarwyddwr Statudol y Gwasanaethau Cymdeithasol) yn adrodd i'r Uwch-dîm Rheoli ar bob penderfyniad strategol allweddol a bydd yn cyflwyno adroddiadau cynnydd, o leiaf ddwywaith y flwyddyn, yn unol â'r trefniadau uchod.

Yn unol â gofynion Llywodraeth Cymru, bydd y trefnwyr llywodraethiant ar gyfer Grant Cymorth Tai yn aros yr un fath, gydag atebolrwydd cychwynnol trwy Grŵp Cynllunio Lleol Ynys Môn, sy'n cynnwys uwch-reolwyr a rheolwyr canol sy'n cynrychioli'r Gwasanaethau Tai, Oedolion a Phlant, Darparwyr Gwasanaeth, Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr a Gwasanaeth Prawf Gogledd Cymru. Mae'n ofynnol cynnwys Iechyd a Gwasanaeth Prawf Gogledd Cymru, yn unol â thelerau ac amodau'r Rhaglen a gyhoeddir gan Lywodraeth Cymru.

Fodd bynnag, bydd Prif Swyddog Datblygu'r Grant Cymorth Tai a'r Rheolwr Gwasanaeth Polisi, Comisiynu a Strategaeth Tai, yn rhoi diweddariad chwarterol i'r Bwrdd Corfforaethol Ataliol / Ymyrraeth Gynnar, mewn perthynas â'r materion a restrir uchod.

Gweithredu'r Strategaeth a'r Cynllun Gweithredu Corfforaethol Ataliol ac Ymyrraeth Gynnar.

Gyrwyr Allweddol

Bydd ein Cynllun Gweithredu Corfforaethol Ataliol ac Ymyrraeth Gynnar yn canolbwyntio ar ddull gweithredu a ddefnyddir ar draws yr Awdurdod fel yr amlinellir yn y Cynllun Gweithredu, ac a weithredir ochr yn ochr â Chynllun Corfforaethol y Cyngor wrth i ni weithio'n barhaus tuag at gyflawni ein tri nod corfforaethol craidd:

- Creu'r amodau i bawb gyflawni eu potensial tymor hir
- Cefnogi oedolion a theuluoedd bregus a'u cadw'n ddiogel, yn iach ac mor annibynnol â phosib
- Gweithio mewn partneriaeth â'n cymunedau i sicrhau eu bod yn gallu ymdopi'n effeithiol â newid a datblygiadau, gan amddiffyn ein hamgylchedd cenedlaethol yr un pryd

Cynigir y dylid defnyddio'r prif yrwyr i hyrwyddo cymdeithas fwy cyfartal a theg yn Ynys Môn, a thrwy hynny fynd i'r afael ag anghydraddoldeb trwy fabwysiadu a

hyrwyddo dulliau atal ac ymyrraeth gynnar fydd yn seiliedig ar y penawdau allweddol a chanlyniadau'r boblogaeth a ganlyn:

- Generig
- Gweithio mewn Partneriaeth
- Rhoi'r dechrau gorau posibl mewn Bywyd i Blant
- Creu'r amgylchedd addysgol gorau posibl fel bod modd i'n holl ddinasyddion ddysgu'n effeithiol
- Creu cyfleoedd priodol i geisio cyflogaeth
- Sicrhau bod ein dinasyddion yn iach, yn ddiogel ac yn annibynnol
- Sicrhau bod digon o dai ar gael i'n pobl

Ni chaiff camau gweithredu unigol y gellir eu cynnwys ar lefel gwasanaeth berthnasol eu cynnwys yma, gan y byddant yn cael eu hadlewyrchu yn y cynllun gwasanaeth, a'u monitro felly.

At hynny, bydd wyth thema yn y cynllun gweithredu, fydd yn cael eu cynnwys ym mhenawdau'r canlyniadau poblogaeth, a nodir uchod, gan gynorthwyo gwaith cydgyssylltiedig ar draws yr Awdurdod Lleol.

- Llywodraethu
- Cyfathrebu
- Hyrwyddo a Datblygu Gweithio mewn Partneriaeth
- Lleihau Tlodi
- Lles / Gwydnwch Cymunedol
- Gosod Lleoedd
- Hyrwyddo Cyfleoedd Cyflogaeth / Hyfforddiant / Addysgol
- Diogelu

Mae Cyngor Sir Ynys Môn yn cydnabod bod angen iddo ddatblygu dull corfforaethol cryfach o ddarparu gwasanaethau i'w ddinasyddion. Felly, mae'n hanfodol ein bod yn parhau i ddatblygu perthynas gryfach yn y Cyngor ei hun a chyda phartneriaid, cymunedau a thrigolion, er mwyn dod o hyd i ffyrdd newydd o weithio a darparu gwasanaethau i roi sylw i'r anghenion lleol.

Bydd rhoi'r Strategaeth a'r Cynllun Gweithredu ar waith yn llwyddiannus yn seiliedig ar yr enghreifftiau a ganlyn o arfer da, yn lleol:

a) **Rheoli galw:** atal pobl rhag dod i mewn i'r system statudol neu leihau hyd yr amser y maent yn y system.

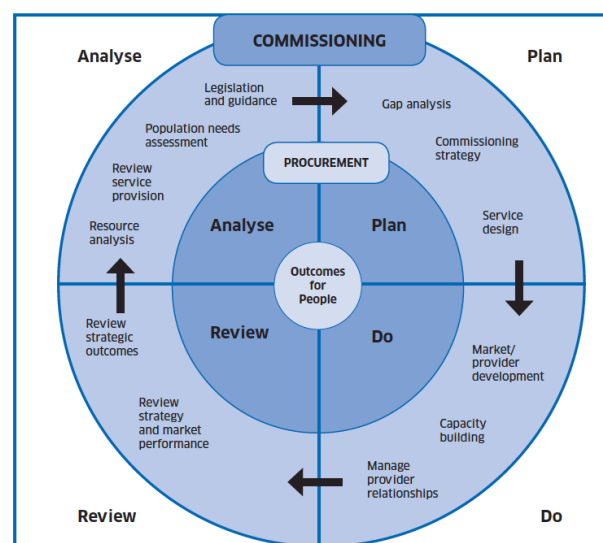
b) **Atal ar bob lefel:** meithrin gwytnwch mewn unigolion ac atal anghenion rhag uno a gweithredu i'w hatal rhag gwaethygu os gwnânt hynny;

c) **Seiliedig ar Ganlyniadau** - bydd y gweithredu'n canolbwyntio ar ganlyniadau clir a mesuradwy ar draws yr holl wasanaethau ataliol / ymyrraeth gynnar, a hynny'n seiliedig ar Fframwaith Canlyniadau Corfforaethol y Cyngor, yn unol â Chanllawiau Llywodraeth Cymru. Mae hyn yn cael ei ddatblygu ar hyn o bryd.

d) **Cymorth Cynnar wedi'i Dargeddu ac Ymyrraeth Gynnar i'r rhai mwyaf bregus** - mae'r strategaeth yn cynnwys gwaith datblygu sy'n integreiddio cefnogaeth a roddir i

blant allu tyfu a datblygu yn eu blynyddoedd cynnar (e.e. Dechrau'n Deg) gydag ymyraethau wedi'u targedu a'u cynllunio i atal pryderon sy'n dod i'r amlwg rhag gwaethygu a gwreiddio (e.e. Gwasanaethau Cymorth Integredig i Deuluoedd, Cynhadledd Grŵp Teulu, ymyraethau therapiwtig). Yn yr un modd, gellir defnyddio'r un peth gyda pherson sydd mewn perygl o gael ei droi allan o'i gartref ac, wedi hynny, bod yn ddiartref. Gellir cyflwyno mesurau a chefnogaeth ymyrryd yn gynnar er mwyn rhoi sgiliau cyllidebu, rheoli arian trwy'r Grant Cymorth Tai i sicrhau y gall y tenant osgoi gael ei droi allan a bod yn ddiartref.

e) **Methodoleg Comisiynu ac Ymchwil** –datblygir y dull ar sail cylch comisiynu'r IPC.

f) **Arfer sy'n Seiliedig ar Dystiolaeth** – bydd gwaith datblygu mentrau newydd neu aildargeddu adnoddau'n seiliedig ar dystiolaeth o 'beth sy'n gweithio' a werthuswyd i fod yn gadarn.

g) **Gweithredu fel Partneriaeth** - Bydd ymrwymiad partneriaeth i aildargeddu adnoddau partneriaid sydd ar gael er mwyn lleihau'r galw neu lacio ymyrraeth i'r pwynt isaf sydd raid, yn hanfodol i lwyddiant y Strategaeth. Mae nodweddion allweddol gweithio integredig effeithiol, lle mae gofyn iddynt fod yn eu lle ym mhobman, yn cynnwys bod â gweledigaeth gyffredin, dealltwriaeth glir o anghenion ac adnabod bylchau, canolbwyntio ar wella canlyniadau i holl ddinasyddion Ynys Môn, negeseuon clir a chyson gaiff eu cyfleu i staff a dinasyddion, a strategaeth sy'n sail i ddatblygu gweithlu integredig. Mae angen rhoi amser i feithrin ymddiriedaeth, perthynas gref ac, yn y pen draw, i sicrhau cefnogaeth holl Adrannau'r Cyngor ac asiantaethau allanol. Mae'n hanfodol, hefyd, ein bod yn datblygu dull sy'n seiliedig ar gryfder ac, wrth wneud hynny, yn defnyddio potensial y gymuned nad yw wedi'i ddefnyddio, a'u hasedau, trwy gyd-gynhyrchu.

h) **Datblygiad Effeithiol y Gweithlu** -. Mae'n hanfodol parhau i ddatblygu sgiliau a gallu'r gweithlu er mwyn ymgysylltu'n effeithiol â'n holl ddinasyddion, o ddarparu gwasanaethau cyffredinol fel ysgolion a seilwaith trafndiaeth, cefnogaeth wedi'i thargeddu megis ymyrryd

yn gynnar trwy hybiau amlasiantaethol i bobl ifanc anfodlon a bregus, trwodd i ymyrraeth statudol megis asesiadau cartrefi gofal.

5.0 Datblygiad Cynaliadwy – Darpariaeth y Dyfodol

Rhydd **Deddf Lles Cenedlaethau'r Dyfodol 2015** y fframwaith sy'n ofynnol i sicrhau bod cyrff cyhoeddus fel Awdurdodau Lleol yn arwain ar sicrhau y byddir yn gwella lles cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol Cymru.

Wrth wneud penderfyniadau, mae angen i gyrff cyhoeddus megis Cyngor Sir Ynys Môn sicrhau y rhoddir ystyriaeth i sut y bydd yn cael effaith yn y dyfodol ar bobl sy'n byw yng Nghymru. Mae hyn yn golygu bod yn gynaliadwy gyda holl ddarpariaethau'r dyfodol. Er mwyn sicrhau y cyflawnir hyn, bydd angen i ni ystyried y canlynol yn barhaus.

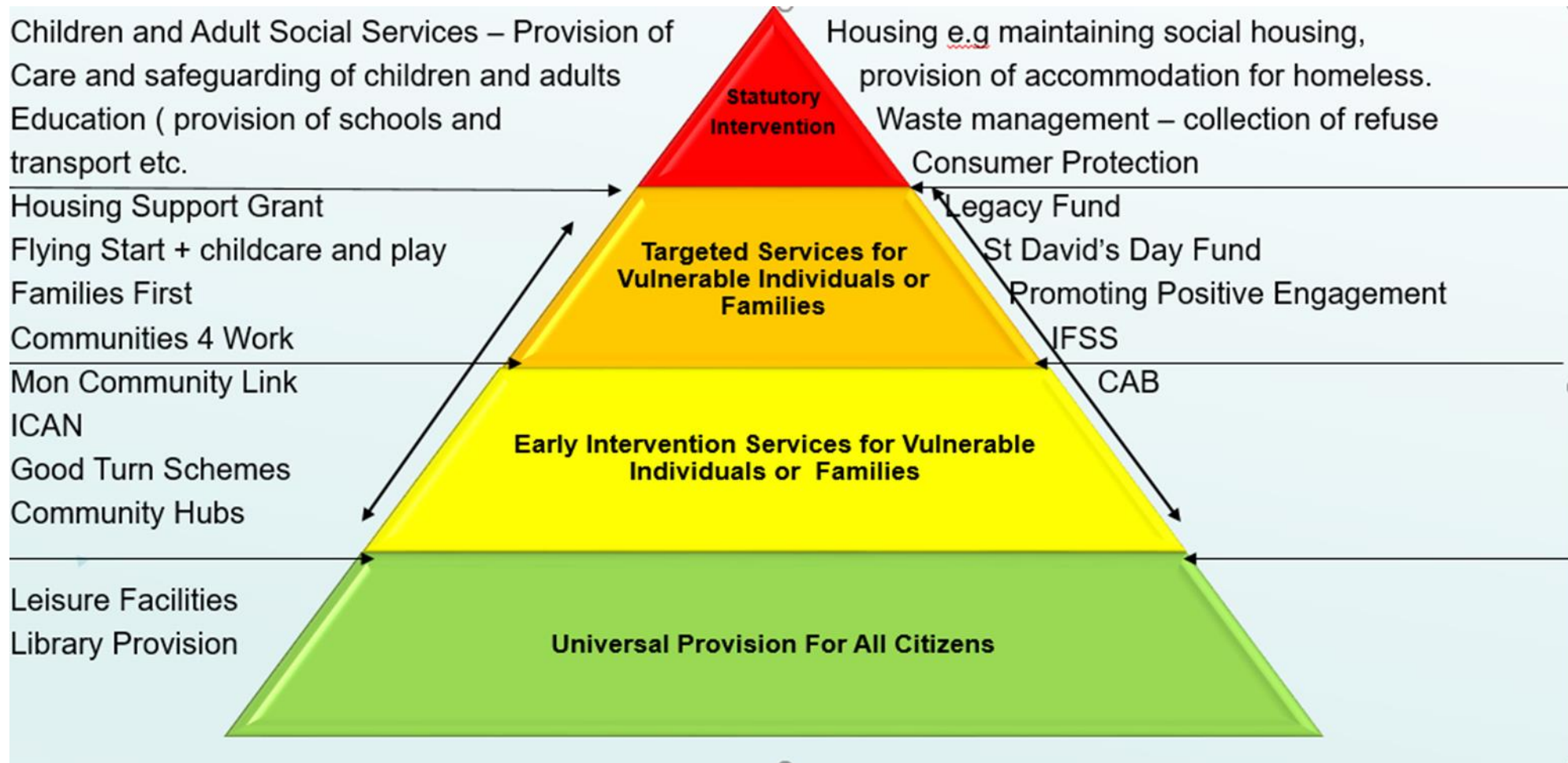
- **Y tymor hir** - Pwysigrwydd cydbwysu anghenion tymor byr â'r anghenion i ddiogelu'r gallu i ddiwallu anghenion tymor hir hefyd
- **Atal** - Sut i atal problemau yn y lle cyntaf
- **Sut i weithio gydag eraill** - Integreiddio a chydweithio
- **Sut i gynnwys pobl sydd â diddordeb mewn cyflawni'r nodau llesiant, a sicrhau bod y bobl hynny'n adlewyrchu amrywiaeth yr ardal y mae'r Cyngor a chyrrff cyhoeddus eraill yn ei gwasanaethu** – Dwyn i mewn

5.3 Felly, ystyrir atal ac ymyrraeth gynnar yn feysydd blaenoriaeth allweddol wrth sicrhau bod Cyngor Sir Ynys Môn yn cyflawni pob un o'r saith nod a nodir yn y Ddeddf. Y rhain yw:

- Cymru lewyrchus
- Cymru gydnerth
- Cymru iachach
- Cymru sy'n fwy cyfartal
- Cymru o Gymunedau Cydlynus
- Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu
- Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang.

Darpariaeth a Haenau'r Dyfodol Ar Gyfer Cynnig Gwasanaethau Ataliol ac Ymyrraeth Gynnar

6 – Asesiad Effaith ar Gydraddoldeb [cynnwys effeithiau ar yr Iaith Gymraeg]

Ymgwymerir Asesiadau Effaith Cydraddoldeb (AEC) fel rhan o'r Rhaglenni penodol sy'n cael eu hadnabod o fewn yr agenda Ataliol ac Ymyrraeth Gynnar h.y. bydd Cymorth Tai, Dechrau'n Deg, Teuluoedd yn Gyntaf oll gyda'l AEC sy'n cydweddu gyda'u Cynlluniau Darparu unigol.

7 – Oblygiadau Ariannol

Mae angen datblygu ymagwedd a pherchnogaeth gorfforaethol, sy'n cynnwys buddsoddiad ariannol ac mewn amser staff ar draws holl Adrannau'r Cyngor, os ydym am wireddu amcanion y Strategaeth Ataliol ac Ymyrraeth Gynnar.

Hyd yma nid yw manylion suwn ariannol wedi ei adnabod. Gwneir hyn yn ystod yr 18 mis i ddwy flynedd nesaf, fel y daw blaenoriaethau ac anghenion yn fwy clir.

Rhagwelir y bydd y mwyafrif o'r arian ar gyfer yr agenda yma yn parhau i gael ei ddarparu trwy Raglenni sy'n cael eu hariannu'n uniongyrchol gan Lywodraeth Cymru.

8 – Atodiadau

1. Strategaeth Ataliol ac Ymyrraeth Gynnar Corfforaethol
2. Cynllun Gweithredu Ymyrraeth Ataliol a Chynnar Corfforaethol
3. Tabl o Raglenni Grant Ymyrraeth Ataliol a Chynnar yr ariennir gan Lywodraeth Cymru
4. Tabl Deilliannau ac Amcanion – Deddf Llesiant a Chenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

9 - Papurau Cefndir (cysylltwch ag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach os gwelwch yn dda):

Atodiadau

Atodiad 1 Strategaeth Ataliol ac Ymyrraeth Gynnar Corfforaethol

Strategaeth Ataliol
Corfforaethol - Iona

Atodiad 2 Cynllun Gweithredu Ymyrraeth Ataliol a Chynnar Corfforaethol

Atodiad 2 Cynllun
Gweithredu 2020-21

Atodiad 3 - Tabl o Raglenni Grant Ymyrraeth Ataliol a Chynnar yr ariennir gan Lywodraeth Cymru

Tabl Grantiau
Ataliol Ymyrraeth Gy

Atodiad 4 - Tabl Deilliannau ac Amcanion – Deddf Llesiant a Chenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

Appendix 4
Outcomes and Goal

